

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre	12 kn.
félévre	6 "
negyedévre	3 "
Egy szám ára: 24 fr.	

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 14 fr.
többször közölve 10 fr.
Bélyegdíj: külön 60 fr.

Tartalom: Vallástanítás és ev. közszellem. — Jóslat. (Ladányi) — Belföld. — Vegyesek. — Pályázatok.

Vallástanítás és ev. közszellem.

Mielőtt a vallástanítás gyakorlati kiviteléről szólanék, megállapodom mindjárt azon tételnél, melyet egyházunk több jelese a legutóbb lefolyt gyűléseken kimondott, hogy t. i. „protestans egyházunkban nincs evangéliomi közszellem.” Ennek hiányát mindannyian érezzük, de szülő okait már nem látjuk valamennyien egy dologban. Némelyek a közszellem hanyatlásának okát a napi fizetés rendezetlenségében, nyomorúságában; mások a hazellenes politikai törekvések feltűnédezésében vagy a legújabb házassági és vallásügyi törvények megalkotásában keresik.

Alig van ma háládatosabb thema a lelkési javadalom kérdésénél. A tanítók, a dijakok fizetésének rendezése, a congruatig időszerűvé teszik azt, — mégis ne vegyék rossz néven tisztelt kartársaim, ha én tárgyamnál fogva a feneketlennek csúfolt papsáknál szellemi tekintetben sem vállalkozom a Danaidák szerepére. Csupán constatálom, hogy az ev. közszellemet függővé tenni a mi jólétünkől — merő tévedés. Miért panaszkodik akkor a római egyház a katolikus közszellem hiánya miatt, hiszen annak papjai tulnyomó részben gazdagon vannak dotálva? Vagy talán a hitvallók és vértanuk korában fényesen fizették elődeinket? Bizony szegények voltak ők, mint a templom egere, szegények voltak a valdensek és husziták, a lutheri reformatió szelleme is első sorban a szegénységet ragadta magával, mégis az összetartás érzete, a közszellem tudata akkor volt legerősebb, legáthatóbb. Természetesen, mert gyökerei nem a világi javakból, hanem egészen más talajból szivták életető erejüket. A jelenben is a papi fizetés rendezése megteremtheti a lelkési kar anyagi jólétét, de a papság egyetemében: az ev. egyház összes tagjaiban szunyadó közszellemet életre nem költethi.

A panszlávisztikus mozgalmakat sem fogadhatom el az ev. közszellem hanyatlásának okául. Nem

azért, mert részlegesek; mert nem az egyház, hanem az állam egysége eilen irányulnak, bár közvetve beléjük vonatnak egyházi tényezők is s azon szoros viszonyról fogva — melyben egyház és haza egymással állanak — az egyház belbékését zavarják, kültekintélyét csorbítják: nem fogadhatom el végül azért, mert orvoslásuk nem az evangéliomi szellem, hanem az állam megtorló hatalmától várható. Vajjon a 48-as években Hurban, Rajasics és társaik hazaárulása csökkentette-e a honfiak hazaszeretetét, áldozatkészségét? Ellenkezőleg — növelte. Miért zavarná hát ma a turóc-szent-mártoniak hazafiatlankodása a mi protestans érületünket életerős megnyilatkozásában? Vagy egy muló politikai tünet erősebb volna a vallásos szellem örök törvényénél?! Ez önmagában ellentmond. A panszlávismus mérgezhethet ott, a hol felbukkan; mindenütt ébreszthet megbotránkozást, de a magyarhoni ev. egyházban közszellemet nem csinál, meg nem semmisít.

A valószínűség látszatával bírnak azon érvelések, melyek a közszellem hanyatlását a közel multban lezajlott egyházpolitikai vajadásoknak tulajdonítják. A harcok megszülték korai szülöttüket a polgári házasság és a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslatok képében. Nem akarok e helyen azon állítás taglalásába bocsátkozni, mely szerint a harcok kiélesítik az ellentéteket, fölrázzák a szendergő elemeket, próbára teszik a hitet, új életet pezsdítenek az egész szervezetbe és így közvetve a felekezeti érdekek szolgálatában állanak; legyen szabad e pontnál csak egyéni véleményemet nyilvánítanom, hogy én ama törvényeket olyan amerikai széláramlat-félének tartom, mely sorvasztólag fog hatni egyszerű népiünk vallásos kedélyére ott, a hol még a munka legelején talál bennünket. Rögtön megjegyzem, hogy rossz próféta kívánok lenni!

Egy tanulságot előre is levonhatunk belőle s ez: az állam magához veszi azon jogot, mely a külső életet szabályozza, — az egyház emberei pedig fordítsák minden erejüket a belső

ker. élet evangelizálására Igen! A magyar protestans egyházat még egyszer kell reformálni s e munka a lelkészekre vár!

Nem a papi javak elégtelensége, nem a félszeg nemzetiségi aspiratiók, nem az egyházpolitikai harczok okai a közszellem hanyatlásának, hanem a vallási ismeretek fogyatékosága, néhol hiánya. — A lelképásztorkodás eddig parlagon heverő területén: az iskolában keressük a baj forrását és ráakadunk a hitgyengeség, a beteges rajongás, a vallás iránti közöny, a torzsalkodás, a hajlékony akarat ágyára.

Ezek ellen pedig egyetlen egy gyógymódot ismernek: **lelkész tanítsa az iskolákban a vallást.**

A mult consequentiái: a ragályként terjedő közöny a közügy iránt és a vallásos kegyesség állszegyene, hivatásunkkal járó erkölcsi kötelességgé teszik azt egy szebb jövő érdekében.

Igaz, eddig sem voltak gyermekeink vallás-tanítás nélkül. Az 1868. évi XXXVIII. t. cz. 57. §-a szerint a vallás tanításáról minden felekezet saját körében gondoskodni tartozik. A római egyház kánona szerint hitoktató mindenkor a plebánus, vagy fölszentelt segédje lehet. Protestans egyházunk e feladatát akként oldotta meg, hogy egyszerűen ráruházta a tanítókra, kik egyébként is az iskola napszamosai lévén, egy fáradsággal elvégezheték azt is. — Hát míg a tanítótól nem kívántak egyebet, mint hogy tanítsa meg a gyermekeket írni, olvasni és egy keveset számolni, — addig talán nagyobb gondot fordíthatott a vallás tanra. A gyermeknek mindennapi kenyere volt az ima, a szent Írás és az énekes könyv. Az iskola-látogató, a szülék, a hatóság képviselői meg voltak elégedve az évi eredménnyel, ha a növendékek a vizsgák alkalmával a vallás tanból — hogy úgy mondjam — brilliroztak.

Amde vegyük szemügyre a mostani felcsigázott követelményeket a tanítósággal szemben. Ma már megkövetelik tőlük a földrajz, történelem, természet-tan, számtan, mértan, ásványtan, növénytan, alkotmánytan, egészség-tan vázlatos betanítását s a kézügyesség, rajz, kertészet, torna szintén helyet kérnek az órarendben, mert a tanfelügyelő úr minderre nagy súlyt fektet; idegen ajkú iskolákban (pedig ilyen a legtöbb) még hozzá — elmozdítás terhe alatt — igyekezzék a magyar nyelvből dicséretes eredményt felmutatni, vagyis fordítsa idejének felét a beszéd- és értelemgyakorlatokra. Kérdem: hol marad ily körülmények közt hézag és munkakedv annak az ötödik keréknek forgatására, melyet vallás tanának hívnak...?! Valamit pedig ebből is kell tanítani, mert ezt a helybeli pap nagyon megköveteli, — ha követeli. Se baj, okos ember volt az a Luther, mikor a kis Kátét megírta, meg van abban minden, a mit egy lutheránusnak tudni kell, ezt aztán be lehet vágatni 6 esztendő alatt. Hát az ének? No ez épen alkalmas figyelem üdítő eszköznek, akár az „alap-állás,“ akár egy utcai dal. És ekként váltakoznak óráközökben egyházi énekeink a „Kis-Komárom“ és

„Nagy-Komárom“-okkal. A vizsgákig itt-ott eljutnak a nagyobbak az ó-testamentomban egész az özön-vízig, az új-ban Krisztus Urunk keresztre feszítetéseig; dogmáinkat — igaz ugyan, hogy — hiba, de egyszersmind érzés és értelem nélkül recitálják el. Pedig régen meg van írva: „A betű öl, a szellem az, mely megelevenít.“

Nagyon sajnálnám, ha valaki e szavaimat a tanítói kar ellen irányzott gunynak venné. A ki ösmeri kis körömben kifejtett működésemet, az bizonyíthat mellettem, hogy én a tanítóknak őszinte tisztelőjük vagyok s ügyeiket szívesen viselem, de hiszen most is azt teszem, midőn le akarok venni egy terhet vállalkról, melyet hordozni sokoldalú és fárasztó munkájuk közben csak nagy erőfeszítéssel és mégis kevés eredménnyel képesek s melyet a lelkész megerősítés nélkül átvehet.

Tény az, hogy ők a nemzeti kultúra érdekében tulságosan igénybe vannak véve az egyházas szellem rovására.

Az iskolából kiszabadult gyermek e fonó-házak levegőjétől inficiálva kerül a confirmatió oktatáshoz. 3—4 heti úgy nevezett „összefoglaló tanítás“ (ugyan mit?) után részestül az Urvacsorában s fölveszi a „legény“ s „nagy lány“ nevet. Eltekintve a némely helyen divó s rendszertelen nyári oktatástól, nincsen többé a pappal baja, csak a „hirdetéskor,“ meg azután adóbehajtáskor. Tisztelet ott, a hol kivétel van.

A lelkész előbb csudálkozik a templomlátogatók gyérülése felett, aztán ostromló, elkeseredett prédikációkat mond, földézi az atyák buzgóságát szemben a jelenlévők hidegségével: a hívek pedig ez alatt szép csendesesen — elalusznek. — Talán észre sem veszi a lelkes prédikátor, hogy olyan alapra akar építeni, melyet nem ismer, mely talán meg sem vettetett! Mihez fűzze templomi tanítását, ha a fonal kezdete nem az ő kezében volt? Mi alapon ragadja meg a hallgatóság lelkét a szószékről hirdetett igazság, ha az ezt nem szomjuhozza? Befogadhatja-e a műveletlen föld az elhintett magot? Bizony, bizony utszélre esik az, honnan a küzdelmes élet érdek-madarai felkapkodják. Tejjel kell előbb a mi népünket táplálni, mert az életnek kenyere — mai alakjában és minőségében — neki nagyon száraz és kemény!

Panaszkodhatunk ily állapotok közt a vallás iránti közöny, a közszellem romlása miatt, — de ne kárhoztassunk ezért senkit egy szóval is, ha elhárítására nem tettünk egy lépést sem.

A saját kárunkon okulhattunk eleget, okuljunk most már a mások példáján.

Mi volt eddig a római egyház? Oly gépezet, melyben a hierarchikus szellem volt a hajtó erő, de élet nem volt benne. Ma autonomiát kér, hogy föl-elevenüljön; pénzt, ésszt, erőt áldoz, hogy az ujkori reform-eszmék áramlatában hajója el ne süllyedjen. Hát velünk mi lesz? Nem fogja e népünket protestans szabadelvűségünk szabadosságra ragadni, ha nem tanulja meg egyházi életünket szabályozó tör-

vényeinket? Lesz-e ereje, kedve naponta áldozni, midőn az ellentáborban zsoldot huzhat, ha nem lelkesült szegény ev. egyházunk áldozatokban gazdag történetén? Megáll-e hitében rendületlenül a felekezet nélküliek csoportjával szemben, ha nem fogja ismerni annak alapját: a Szent-Irást? A felelet csak egy lehet: „Elvész a nép, mely tudomány nélkül való!” (Hős. IV. 6.).

Rajtunk — lelkeszeken — mulik, hogy a bajon segítve legyen. A tézisa csak kovászra vár és át fog alakulni. Ha evangyéliumi közszellemet akarunk, teremtsük meg azt az evangyéliom segítségével. Ma iskolába jár — a jövő egyháza; ezért érdemes is, kötelesség is sorompóba lépni.

1. Mindenek előtt oszlassuk szét a törvényileg tiltott, de ennek daczára széltiben — hosszában virágzó fonóházakat és más néven nevezett babona-terjesztő, erkölcsrontó összejöveleteket, — ha komoly szóval nem lehetne: hatósági karhatalom igénybe vételével. A ki valaha tanuja volt az ily estélyeken végbe vitt üzemeknek, annak üldözőjükké nem válni lehetetlen — Itt szívja magába a zsenge gyermek tapasztalt anyókák ajkáról a kísértetekről, boszorkányokról, tüzes nyelvű lólábu ördögökről szóló tudományt késő éjfélekig; itt vetkőztetik ki szemérmességéből, a nagyobbak vonzó példaadása mellett.

Taníthatjuk aztán akár Pál apostol lelkével vallásunk boldogító tanaira, a tabula rasara mélyen rávéssett betűket nem leszünk képesek letörölni, mivel az egy Istenbe vetett hitük alapján meg van ígatva, az erkölcsiségről való fogalmuk megmételtyezve.

Operáljuk meg egyházunk testén rágódó e fekélyt már egyszer gyökeresen.

2. Iskolai fenyték alkalmazásának terhe alatt tiltassék meg a durva jellegű komédiák, városokban a ledér színelőadások látogatása. Gymnasiumi tanulók csak tanári engedélylyel mehetnek egyes válogatott darabok megtekintésére, gyermekek elől — tudtommal — soha sincsen az ut elzárva!

(Vége köv.)

Jóslat.

Az „Evangelikus Egyház és Iskola” hasábjain a Nagytiszteletű Szerkesztőség jóindulatából a dunántúli káplánkérdés néhányszor szellőztetve lett. (Sajnos másutt nem igen). A dunántúli káplánkérdés röviden abban kulminál, hogy a) a káplán több, mint kellene, azért egy részének tanítóskodnia és nevelősködni kell, és b) a káplánfizetés feltűnően csekély. Általában el lehet mondani, hogy a káplánok egyházunkban, néhány kivétellel, (Pápa, Győr, Dömölk) Dunántúl vannak a legszerényebben honorálva.

A mennyiben a kerület theologiájában, Sopronban, — a theologusok száma kevesbedett, a káplánok tulszáma idők multával remélhetőleg apadni fog — magától(!). A káplánfizetés reudezése azonban to-

vábbra is nyílt kérdés marad. Ezt a kérdést a lelkesválasztási szabályrendeletet*) készítő bizottság volna hivatva megoldani.

Felteszem (az Isten mentsen meg feltevésem teljesevésztől), hogy szabályrendeleteink a káplánkérdést továbbra is nyílt kérdésnek hagyják és a 40—50 frtos hiványokat továbbra is törvényesítik.

Felteszem másfelől, — a jelekből ítélve joggal feltehetem, — hogy a tiszai és bányai kerületek szabályrendeletei a káplánokra kedvezőbbek lesznek. Azért említem csak a tiszai és bányai kerületeket, mivel dunántúl után, ezekben van legtöbb magyar és német gyülekezet. A dunáninni kerület tót gyülekezeteibe mi dunántúliak nem aspirálhatunk. Mi következik e feltevésekből? A dunántúli káplánok a fizetés csekélyisége miatt a tiszai és bányai kerületek felé fognak gravitálni. Nem nagy jóslási tehetség kell hozzá, hogy a jelzett esetben Dunántúl jelesebb erőit fokozatosan el fogja veszíteni, mert el lehet képzelni, hogy a tiszai és bányai kerületekben csupán képzetesebb káplánaink lesznek szívesen látottak. Az elmúlt években már is néhány kitűnő erőt elveszítettünk.

Felteszem továbbá (az Isten mentsen meg feltevésem teljesevésztől), hogy szabályrendeleteink az eddigi választási rendszeren változtatni nem fognak és választásainknál továbbra is a sógorság, komaság fogja a döntő szerepet játszani. Felteszem másfelől, — a jelekből ítélve bátran feltehetem, — hogy a tiszai és bányai kerületek e tekintetben haladni fognak és a szabad választást kissé meg fogják szorítani. Mi következik ismét e feltevésekből? Azon képzet dunántúli s. lelkeszek, kik a szabadnak nevezett (csúfolt) választási rendszer, — vagy más szavakkal a sógorságon és komaságon alapuló választási rendszer miatt egyszer s másszor mellőzésnek leendnek kitéve, — ez okból is a tiszai és bányai kerületek felé fognak gravitálni, a hol a választások megszorítása folytán az érdem is méltányolva lesz. Így ismét veszíteni fog a dunántúli kerület, a mi a kerület nymbuszának némi-némű elhalványosodását fogja maga után vonni. Ha jelzett feltevéseim valósulni fognak, az ezekből levont konzekvenciák is kétszer kettő négy bizonyosságával be fognak következni.

Hogy jóslatom be ne teljesejék: lelkesválasztási szabályrendeleteinket hasonló haladást tanusító szellemben kell szerkeszteni, mint a tiszai és bányai kerületek. Követendő például szolgálhatna nagytiszteletű Moczkovcsák János főesperes urnak e becses lap hasábjain közölt szabadelvű és igazán szabad lelkesválasztási szabályrendelete. Mellékesen megjegyzem, hogy nevezett szabályrendeletben a s. lelkeseknek lakáson és teljes ellátáson kívül mint minimum, 300 korona évi fizetés van kikötve. Mit szól-

*) Kár: hogy lelkesválasztási szabályrendeletünk még nincsen készen, vagy ha kész-n van, hogy sem a f. é. egyházkerületi gyűlésnek bemutatva, sem e lapok hasábjain közöive nem lettek.

nak ehhez azok, a kik a mult esztendőben minket rebellis (?) káplánokat megvetettek, kigúnyoltak, elítéltek, kárhoztattak, mivel elég vakmerők voltunk elégedetlenkedésünket nyilvánítani az 50—60 frt évi fizetés miatt?

A mi fő-, úgy a lelkési, mint a kápláni állások betöltésénél be kell hozni a nyílt pályázatot. A titkos, tilos és alattomos utakon való pályázat az utóbbi időben úgy is igen divatba jött legalább nálunk — Dunántúl. Ceterum censeo: az eddigi szabad(?) papválasztási rendszert, mely minden a világon, csak nem igazságos és szabad, mely napjainkban már leélte és nem egyszer éktelenül meggyalázta önmagát — kissé korlátozni kell!

Ladányi.

BELFÖLD.

Zsinatunk utolsó ülészaka. — 1892. évi december 5-én megnyitott zsinatunk f. 1894. évi november 6. és 7. napján tartotta utolsó, záró ülését.

6-án a rendes ülést megelőzve értekezletre gyülekeztek fel a zsinat tagjai, hogy ennek végeztével Péchy Tamás és Zelenka Pál társelnökök mellett meginduljon a törvényhozói munka. — Fájdalommal nélkülöztük, a zsinat egyházi elnökét, a betegség által honmarasztalt Karsay Sándor püspököt. — Igaz bánattal emlékeztünk meg a zsinatnak időközben elhunyt tagjairól: Tatay Sámuel, Samarjay Károly, Csillaghy Józsefről. — Sajnálattal nélkülöztük a tagságukról lemondottakat. — Különben jól esett látnunk a megjelentek nagy számát, mint a végig kitartás bizonyosságát.

A rövid megnyitó s emelkedett imádság után az egyetemes levéltáros jelenti, hogy 73 drb zsinati ügydarabot vett át s a levéltárba helyezte el.

Péchy Tamás visszatekintve a zsinat eddigi munkálkodására bejelenti, hogy apostoli királyunk őfelsége f. é. okt. 10-én kelt legmagasabb jóváhagyásával a megelőző ülészakban hozott törvényeket megerősítette. — Igy tehát az egyházkerületek arányosításáról, az egyetemes gyámintézetről és az egyetemes nyugdíjintézetről szóló törvények eredeti példányát bemutatja, — báró Eötvös Lóránt vallás- és közoktatási miniszter urnak október 15-én kelt kíséző levelével együtt.

Felolvastatnak a kíséző levél, a legmagasabb jóváhagyó záradék, mely utóbbit a zsinat tagjai állva hallgatják és lelkesült éljenzéssel fogadják.

Elnök indítványa, hogy kegyelmes urunk s királyunknak kegyeért nemcsak jegyzőkönyvileg de feliratilag is köszönetet mondjon a zsinat, valamint az elnökség útján a kormánynak is, — közhelyessé lett elfogadva. — Mire a törvényeket Gyurácz Ferencz zsinati jegyző felolvasta s azok kihirdették.

A törvények kinyomatása tárgyában kifejlődött hosszabb vita után abban történt a megállapodás, hogy e törvények az „alkotmány”hoz fűzhetés céljából ugyanoly alakban külön is kinyomattassanak, — de mert az előbbeni törvények példányai már nagy részben elfogytak, együttesen is kinyomattak. — A kormányt a törvények

országos kihirdetésére a zsinat felkéri s annyi példányt bocsát rendelkezésére, mennyit az igazságügyi és a belügyi miniszterek szükségesnek fognak tartani.

Megállapítottatott a következő napi záró ülés napirendje.

Nov. 7-én d. e. 1/2 10 órakor összegyűlt zsinati tagok fájdalmas részvétellel értesültek a világi r. elnök, Péchy Tamás hirtelen történt megbetegedéséről. — Az einöki széket Fabiny Teofil alelnök foglalja el s a zsinat meghallgatja a gazdasági bizottság jelentését, melyet annak elnöke s egyuttal zsinati háznagy, Perlaky Elek terjeszt be. — Az átvizsgált számadások rendben találtak s a gazdasági bizottságnak a felmentvény megadtott. — Történelmi érdekesség szempontjából a zsinat felkéri az egyetemes gyűlést, hogy az egyházmegyéktől s kerületektől szerezzze be a zsinati költségek kimutatását, hogy megtudhassuk mennyibe került közegyházunknak az 1892—1894-ki zsinat?

Radvánszky János báró beterjeszti a napló-bíráló bizottság jelentését. — Miután kitűnt, hogy még több ülés naplója nincsen megbírálva, sőt az utolsó ülések naplói még elkészítve sincsenek s így nem is voltak megbírálhatók: a bizottság fennmaradása kimondatott azon utasítással, hogy munkálatát fejezze be s az egyetemes gyűlésnek tegyen jelentést. — Az elnöknek s a bizottságnak köszönet szavaztatott.

A jelen nem levő elnökségnek, a jelenlevő alelnököknek, a jegyzői karnak köszönettel s a világi elnök zárószavaival a gyűlés és a zsinat a gyűlésteremben berekesztvén, a zsinati tagok az Úrnak házába vonultak, hol buzgó énekléssel s az egyházi alelnök fenkölt imádságával ünnepélyesen lett befejezve zsinatolásunk.

Egyetemes közgyűlés. Nov. 7-én este 6 órakor tartott értekezlet s 8-án reggel Farbak József egyházi főjegyző buzgó imádkozása mellett végzett istentisztelet után egyetemes felügyelő úr ismét azzal a fájdalmas értesítéssel nyitotta meg a gyűlést, hogy Karsay Sándor püspök, betegeskedése miatt meg nem jelenhetett, s helyettesítésére Zelenka Pál püspököt kéri fel.

Báró Prónay Dezső egyet. felügyelő midőn a tanácskozást megnyitottnak nyilvánítja, két dologra akar különösen utalni. Az egyik az a nagy változás, melyet az országos törvényhozás által letárgyalt törvényjavaslatok egyházunk belső életében elő fognak idézni. Ev. egyetemes egyházunk erre vonatkozólag már zsinatán is kifejezte álláspontját, most tehát nincsen újból szükség ez álláspont hangsúlyozására. De vessünk számot magunkkal a jövő kötelességeire nézve.

Az ev. egyház nem foglalt állást azokkal a javaslatokkal szemben, mert azok az egyház tanaival nem ellenkeztek s ezért első sorban állami szempontból bíráltuk el. De tagadhatatlan, hogy azoknak a törvényeknek lesz visszahatásuk az egyház belső életére s ezért az egyház minden hívének kettős tevékenységet kell kifejtenie, hogy egyházunk az új megváltozott helyzetben ne érezze magát hátrányban.

Ohajtandó volna ezért az egyház minden hívének tömörülése a kettőztetett buzgóságban és munkában. Sajnosan tapasztalja, hogy nem látja teljes egészében együtt

ezen az egyetemes gyűlésen mindazokat, a kiket a munkában való részvétel megillet. Ennek okát itt nem keresi, azt fölöslegesnek tartja. De éppen ezért kettős kötelesség hárul a jelenlevőkre, hogy a rájuk váró munkát elvégezhessék. Azt hiszi, hogy most, mikor a zsinati törvények a királyi fölség által szentesítve vannak, azok, a kik mindig külön álláspontot akartak elfoglalni az egyházban, ha fogják látni különállásuk sikertelenségét, a közel jövőben vissza fognak térni az egyházi tevékenység terére. Ezzel megnyitja az ülést.

Egyetemes felügyelő ezután beterjeszti évi jelentését, melynek során az egyetemes törvényszék kiegészítésénél néhai dr. Samarjay Károly helyére egyet. törvényszéki bírónak közfelkiáltással dr. Láng Lajos, a pozsonyvárosi egyházmegye felügyelője lett megválasztva, ki azonnal felesküdt.

Ugyanazon évi jelentés fonalán felolvastatnak főtiszt. Baltik Frigyes püspök urnak a folyó évi aug. 16. és 17. napjain Turóc-Szentmártonban tartott zsinati törvény 23. §-ának szükség kényszerítette alkalmazásával berekesztett közgyűlésen tanusított magaviseletét megokoló levele, illetőleg a fölttes hatósághoz beadott jelentése, valamint Dohnányi Lajos helyettes társelnök levele is, melyben püspök úr jelentésének alá nem írását megokolni igyekszik. — Az egyetemes gyűlés a történeteket sajnálja s Baltik püspök úrnak eljárását helyeslőleg tudomásul veszi, a további intézkedést a kerületi elnökségre bizza.

Több a közgyűléshez felebezett ügy tárgyalás és javaslatlattétel végett bizottságoknak adatott ki. — Az egyetemes levéltáros jelentése tudomásul vétetik s ezután dr. Győry Elek főjegyző felolvassa a tanügyi bizottságnak a Turóc-Szent-Mártonban felállítatni szándékolt tót tannyelvű középiskola tárgyában beadott véleményes jelentését, mely következő:

Méltóságos és Főtisztelendő Egyetemes közgyűlés!

Az 1893. évi október hó 4. 5. és 6-dik napján tartott egyetemes közgyűlésnek a jkv. 13-dik pontjában foglalt határozata szerint, a Turóc-Szt.-Mártonban felállítani szándékolt tót tannyelvű algymnasiumra vonatkozólag, a dunáninni egyházkerület részéről bemutatott iratok, tekintettel az ügy tanügyi és pénzügyi fontosságára, a tanügyi és pénzügyi bizottságnak adattak ki.

A tisztelettel alólírott tanügyi bizottság ezzel az ügygel folyó 1894 évi október 11-én tartott ülésében foglalkozott és részletes előadói előterjesztés alapján, a hozzá áttett iratok gondos vizsgálata mellett, behatóan tárgyalta az ügyet.

Ennek eredményeképen, csatolva A—K (és 1—5) alatt a velünk közölt összes iratokat, van szerencsénk előterjeszteni véleményes jelentésünket.

Mindenekelőtt rá kell mutatnunk arra a körülményre, hogy a dunáninni kerület részéről, az algymnasium felállíthatása iránt beadott kérvénynek támogatására bemutatott iratok legnagyobb része nélkülözi az okmány jellegét.

Csupán a D) és E) alatti takarékpénztári kimutatások, melyek a szándékolt iskola javára tett befizetéseket mutatják, vannak eredeti aláírásokkal ellátva.

Az A) alatti kimutatás, vagy inkább aláírási vagy

gyűjtő iv másolata a „kerületi gymnázialis bizottság“ aláírását viseli ugyan, de nincs rajta egyetlen adakozónak aláírása sem; sőt a névsorban előforduló adakozók egy részénél a lakóhely sincs megemlítve.

A többi iraton pedig egyáltalában nincs semmi aláírás.

Ezek szerint tehát a dunáninni egyházkerület kérvénye, melylyel az algymnasium felállítására vonatkozó határozatának jóváhagyását kéri, nincs szabályosan és kellőleg felszerelve, mi minden esetre alapos okot képez a kérelem megtagadására.

Azt hittük azonban, hogy nem felelnék meg minden irányban a főtisztelendő egyetemes gyűlés által ránk bízott feladatnak, ha megállapodva a forma kérdésénél, figyelmen kívül hagynók azt a tényt, hogy a nekünk véleményes jelentéstétel végett kiadott iratok mindazonáltal alkalmasak arra, hogy feltűntessék a tervezett algymnasiumnak alapvonalaival, szervezetét és szóval képét úgy, a mint azt a dunáninni egyházkerület létesíteni kíváná.

Kötelességünknek ismertük tehát a fennforgó kérdéssel egyszersmind érdemileg foglalkozni akkép, mintha eredeti okiratok feküdtek volna előttünk, és pedig annyival inkább, mert egy tanintézet fel- vagy fel nem állításának fontos kérdéséről lévén szó, helyesebbnek mutatkozott, már most arra az esetre nyilatkozni, ha a kérelem eredeti okiratokkal felszerelve terjesztetnék elő s így elkerülni a formai okok miatt való halogatást.

A dunáninni egyházkerület által bemutatott iratok szerint Turóc-Szent-Mártonban tót tannyelvű algymnasium szerveztetik akképen, hogy az 1) alatt bemutatott „alapszabályok“ szerint egyelőre a két alsó osztály állíttatnék fel, a többi osztályok pedig későbbben a „körülményekhez“ képest.

Az akkép állítandó és fejlesztendő algymnasium az A) alatti, a gymnásialis bizottság által aláírt gyűjtő- vagy aláírási iv szerint 69,940 frt van aláírva s ebből a D) és F) alatti kimutatások szerint 9262 frt 05 kr. befizetve. A többiről az mondatik, hogy „szabályszerűen kiállított alapító levelekkel“ van biztosítva; az alapító levelek azonban nincsenek bemutatva, a lakóhely sincs mindegyik aláíró neve mellett kitéve, viszont némely aláírónál kitétt lakóhelyből kitűnik, hogy azon aláírók közt, kik az alapszabályok szerint „alapítók“ és az intézet ügyeire befolyást gyakorolni lennének hivatva, vannak külföldiek is, pl. cseh- és németországi lakosok.

A tervezett algymnasiumra volna továbbá fordítandó a korábbi felosztott turóc-szent-mártoni gymnasium vagyona, nevezetesen 7177 frt 8 kr. tőkéje, mi pedig, ha nem csalódunk, „nationale hungaricum gymnasium“ s így magyar tanintézet czéljára van rendelve.

A tervezet egyébiránt a felállítani szándékolt algymnasiumot általában a felosztott turóc-szent-mártoni iskola örökösének kívánja tekinteni.

Igy a tót nyelven bemutatott tantervi vázlatához semmiféle szertári kimutatás nincs csatolva, hanem egyszerűen az mondatik, hogy a felállítandó algymnasium a volt turóc-szent-mártoninak örököse s a könyvtárban 7082 kötet találtatik. Hogy ezek a könyvek, mely szakmához tartoznak, mily nyelvek, mily irányuak és szelleműek, holott mindez egyházunk védszárnyai alatt létesítendő tanintézetre nézve s annak megítélésére, hogy a

könyvtár megfelelő-e? nagyon fontos továbbá, hogy vannak-e muzeumi tárgyak, ezekről az iratokban nincs említés téve.

Az „alapszabályok“ szerint a felállítandó algymnasium ügyeinek vezetése első fokban a tanári testületet, másodfokban az igazgatóságot illetné, az algymnasium „legfelsőbb foruma“ pedig „a gymnasialis tanács“ lenne. A tanulók fegyelmi ügyeiben az igazgatóság, felsőbb fokban a gymnasialis tanács határozná. Az igazgatóság hatásköréhez tartoznak az igazgatónak a tanárok kebeléből való megválasztása, továbbá a tanárok választása és elmozdítása.

Mind az igazgatóságnak, mind a gymnasialis tanácsnak tagjait, az alapszabályok 7. és 14. §. szerint, a dunán-inneni egyházkerület, a turóc-szent-mártoni egyházközség s az „alapítók“ választanák.

Alapító lehetne minden ág. h. evangelikus, ki legalább 100 frtot egyszerre lefizet vagy jelzáloggal 6% kamatot biztosít vagy kötelezi magát, hogy 10 egymást követő év alatt évenként 12 frtot fizet. A ki 9% kamatot jelzálogilag biztosít, sem maga, sem örökösei a tőke megfizetésére nem kötelezhető.

Végre az alapszabályok szerint az egyházi felügyelet a dunán-inneni egyházkerület püspökét, a világi főfelügyelet ő Felségét illetné.

Ezek annak a képnek főbb vonásai, mely a dunán-inneni egyházkerület által tervezett tanintézetre nézve a bemutatott iratok szerint elénkbe tárul s a mely első tekintetre is azt mutatja, hogy nem annyira arról van szó, hogy oly tanintézet létesíttessék, mely hivatva lehetne létező tanintézeteinkkel egyházunknak hazánkéval azonos érdekei előmozdítása végett, üdvös versenyre kelni, hanem inkább ellenkező irányú kísérletről. Még teljesebben kitűnik ez, ha az iratok alapján vázolt tervezetet közelebbről tekintjük.

Az algymnasium felállítása ügyének pénzügyi oldalára, minthogy ezzel a pénzügyi bizottság van hivatva tüzetesen foglalkozni, természetesen bővebben nem terjeszkehdünk ki. Tekintettel azonban arra, hogy a tanintézet felállításának kérdésénél, tanügyi szempontból is felettebb fontos az, hogy a megfelelő oktatásra teljesen hivatott, kellőleg díjazott, helyzetük és jövődjük felől állandóan biztosított tanerők legyenek alkalmazhatók s álljanak folytonosan és megfelelő számban rendelkezésre; hogy továbbá az intézet birjon a szükséges alkalmas és egészséges helyiségekkel, fel legyen szerelve szertárakkal, az üdvös irányú képzésre alkalmas, kellő könyvtárakkal és egyéb segéd-eszközökkel; mindezeknél fogva nem mulaszthatjuk, magunk, annak kiemelését, hogy ezen lényeges tényezőket illetőleg az algymnasiumra nézve előterjesztett tervezetben semmi biztosítékot, de még csak valószínűséget sem találunk. Oly alaptökével ugyanis, melynek csak csekély része van befizetve, melynek nagyobb részére nézve legalább is kétes, hogy be fog-e fizettetni s állandóan rendelkezésre állani, sőt a melynek egy részére nézve ki van mondva, hogy a kötelezett kamatnak tőkéje sem az alapítóktól, sem örököseiktől nem is követelhető: nem lehet eleget tenni a fentebb említett feltételeknek, melyeknek biztos teljesedése pedig elkerülhetetlen, hogy egy tanintézet kulturális rendeltetésének megfelelni képes legyen.

A mi már most a tervezet egyéb részeit illeti, neve-

zetes-n azt, hogy az algymnasium tót tannyelvvel tervezetik, önként felmerül az a kérdés, hogy egyházunknak van-e szüksége ily tannyelvű algymnasiumra, vagy legalább ily középiskola felállítása indokolt-e és lehet-e kilátás annak fenntartására, midőn a statisztika, nevezetesen az 1893. évi azt mutatja, hogy egyházunk középiskoláiban a tótajkú tanulóknak száma az összes tanulóknak csupán 5-6 százalékát teszi, holott a németajkú tanulóké 18-3 százalék, tehát több mint háromszor annyi, a nélkül, hogy német tannyelvű gymnasium felállítása szükségesnek találtatott volna.

Mi azt tartjuk, hogy ily tannyelvű gymnasiumra egyházunkban nincs szükség. Mindamellett véleményünk szerint, ha különben megvolnának és ki volnának mutatva azon kellékek, melyek megengedhetővé teszik, úgy anyagi, mint egyéb szempontból, egy tanintézet felállításának jóváhagyását, maga az, hogy milyen legyen egy algymnasiumnál a tannyelv, nem képezhetne lényeges akadályt.

Ha azonban tekinteten kívül hagyjuk is a tannyelv kérdését, rá kell utalnunk a következő tényekre.

A tervezet szerint a III. és IV. osztályok nem a fejlesztés folytonosságának megtartásával évről évre, tehát a felállítandó két alsóbb osztály megnyitását követő évben a III., a rákövetkező évben pedig a IV. osztály fognának megnyitni, hanem a III. és IV. osztályok felállítását és megnyitását a „körülményekhez képest“ vagyis bizonytalan, előre meg nem határozott időben történék, a mi nemcsak a tanügyi érdekekkel, hanem ezen érdekek az 1883. évi XXX. t.-cz. 2. §-ában foglalt kifejezésével s ezen törvényszakasz rendelkezésével is ellenkezik.

Ugy a törvény, mint a helyes tanügyi rendszer követeli, hogy úgy a megfelelő helyiségek, valamint a középiskolai oktatáshoz szükséges eszközök állandó rendelkezésre állanak; valamint megköveteli úgy általában egész közoktatásunk iránya, valamint egyházunk érdeke és szelme, hogy az iskolai könyvtárak a hazafias és egyházas művelődés előmozdítására alkalmas olvasmányokat nyújtsanak.

E tekintetben az iratokban nem foglaltatik semmi biztosíték.

A tervezett igazgatóság és gymnasialis tanács nem illeszthető egyházunk szervezetébe és pedig annál kevésbbé, mert az, hogy a gymnasialis tanács képezze egy tanintézet legfelsőbb forumát, hogy ezen szervek gyakorolják a vezetést és a fegyelmi jogot, hogy ezek hatásköréhez tartozzék a tanárok és igazgató választása s a tanárok elmozdítása, egyenesen beleütközik úgy egyházunk korábbi szabályaiba, mint az egyházi alkotmányról szóló törvénybe.

Egyszersmind pedig világosan oly irányzatnak adván kifejezést, mely egyházunk jogos, törvényes és tanügyiunk helyes vezetése és fejlesztése érdekében szükséges befolyását és hatóságát kizárni igyekszik, nemcsak semmi biztosítékot nem nyújt a tanintézetnek üdvös és egyházunk kulturális feladataival összhangban álló szellemére nézve, de sőt e tekintetben csakis alapos kételyekre szolgáltat okot.

Még inkább kidomborodik pedig ez idegenkedés s az egyházunk befolyása és ellenőrzése elől való kitérés, ha tekintjük, hogy a tervezet, a bemutatott alapszabályok szerint, még azt is megengedhetőnek tartja, hogy egy-

házunk, a védőszárnyai alatt felállítani szándékolt intézetre nézve még a felügyeletből, sőt a főfelügyeletből is kizártnék.

A tervezet ugyanis a főfelügyeletet, de még ezt is csak egyházi és nem egyszersmind tanügyi tekintetben, a dunáninneni kerület püspökére akarja ruházni, mi, a mellett hogy egyházi alkotmányunkba ütközik, egyuttal közoktatásunk összhangzatos s az egyetemes egyház érdekében álló vezetésének kockázatát vonhatná maga után, bármily jeles és megbízható volna is az említett egyházi tisztviselő személye.

Már az eddig kiemelték szerint is, tehát nemcsak biztosíték nélkül maradnának, hanem határozottan kockázattva is volnának a tervezett gymnasiumnál mindazon érdekek, melyeket tanügyünk terén egyházunk gondosan ápolni törekszik.

Az alapszabályok azonban még azt is tartalmazzák, hogy a gymnasiumi igazgatóságot, valamint a gymnasialis tanácsot a dunáninneni egyházkerület, a turóc-szent-mártoni egyházközség s az „alapítók“ fogják választani.

E szerint tehát az iskola vezetése, iránya, szelleme és egész sorsa, úgy a tanulóké, mint a tanároké, főleg a tervezet szerinti alapítókra volna bízva és pedig egyházunk alkotmányával ellentétben, a nélkül, hogy az alapszabályokban csak meg is kísértetnék ezen befolyásnak, sőt teljesen független hatáskörnek, szervezetünkkel való összhangba hozatala.

Ki volna szolgáltatva egyházunk egyik tanintézete oly alapítók gyakran döntő befolyásának, kik közt külföldiek is vannak, kik ha kamatot kebeleztetnek be, a tőkét fizetni nem kötelesek, kikről az sem bizonyos, hogy nem-e kamatok és járulékok iránti perekre lesz utalva az iskola fennállása s a kik, midőn ily alapszabályok, ily szervezet mellett akarnak iskolát alapítani, világos tanujelét adják annak, hogy egyházunk alkotmányos hatóságától, befolyásától s attól az iránytól és szellemtől, melylyel egyházunk iskolai ügyeit intézi, idegenkednek s a létesítendő iskolát az egyháznak még főfelügyelete alól is készek elvenni.

S a midőn így áll a dolog, azokra az alapítókra nézve, kik jelenleg az aláírási iven szerepelnek, a helyzet nem válik jobbá azzal, hogy jövendőre meg örökösükben az egyház oly tényezőkkel áll szemben, melyeknek az intézetre való hatása ez idő szerint még mérlegelés tárgyát nem képezheti.

Ezek szerint tehát a Turóc-Szent-Mártonban felállítani szándékolt algymnasiumban oly tanintézet tervezetik is olyannak felállítására kéretik az egyetemes közgyűlés jóváhagyása, mely sem a köztörvény, sem egyházi törvényeink, sem egyházunk s közoktatásunk kereteibe nem illeszkedik, sőt egyházunk felügyeletétől, vezetésétől, fegyelmetől, többi iskoláink helyzetétől s ekkép attól a szellemtől is, melyben szoknál a képzés intéztetik, idegenkedést és elszakadási vágyat jelez.

Terveztetik egyházunk védőszárnyai alatt oly intézet, melynél a hazafias és evangyéliomi vallásos szellemben való művelődésre, épen a kiemelt okoknál fogva, nincs biztosíték s a melyre nézve, ha az iskola elhanyagolná vagy megtámadná is különváltságában egyházunknak gondal ápolat feladatait, egyetemes egyházunk rosszalását még

néma fejbőlintással sem fejezhetné ki; egyházunk kezei, mint az egyiptomi szoborképeken kötve volnának és mégis egyházunk viselné ország világ előtt a felelősséget.

Mindezeknél fogva tehát véleményünk oda terjed,

hogy a dunáninneni egyházkerület ama határozatától, melylyel Turóc-Szent-Mártonban tót tannyelvű algymnasium felállítását határozta el, az intézet felállításához a zsinati törvények értelmében szükséges jóváhagyás meg volna tagadandó; — miért is ezt egyuttal javasoljuk.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1894. okt. 28.

Böhm Károly,
biz. jegyző.

Dr. György Elek,
biz. elnök.

A gyűlés élénk helyesléssel fogadta a tanügyi bizottság jelentését s javaslatát, mely közhangulatnak Fabiny Teofil kifejezést adott azon indítványában, hogy a tanügyi bizottság jelentése egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétessék.

Láng Lajos örömmel járul az indítványhoz magához, de az indokolás egy pontja ellen emel kifogást. Ott, a hol a jelentés kiemeli, hogy „tót anyanyelvű gimnáziumra szükség nincs“, nem helyesen teszi hozzá, hogy ha azonban igazolva volna is egy tót nyelvű gimnáziumnak létesítését követelő szükség stb. — Ő nem habozik kimondani, hogy azok törekvése, a kik a tót nyelvű középiskolák mellett buzgólkodnak, veszedelmes lehet s ezért nem tenne olyan kijelentést, melyre később azok az urak bivatkozhasznának, hogy ime, már ekkor és ekkor kimondták, hogy nincs kizárva egy tót nyelvű gimnázium létesítésének lehetősége. Ő abban a véleményben van, hogy addig, a míg a családban, az egyházban és az elemi oktatásban szívesen látja az anyanyelvet, — a műveltségnek azon fokán, melyet a középiskola nyújt az ifjuságnak, az anyanyelven való tanítás nem szükséges, mert azzal könnyen visszaélhetnek. Indítványozza, hogy az indokolás illető pontjait hagyják el.

György Elek kiemeli, hogy a bizottság tisztán jogi álláspontra helyezkedett, nehogy valakinek alkalma legyen ebből a jelentésből fegyvert kovácsolni a konvent ellen s fölpanaszolni, hogy ime a tót nyelvet elnyomják erőszakkal s megfosztják őket anyanyelvük használatának jogától is.

Kubinyi Géza helyesli Láng Lajos indítványát. A magyar állameszmének veszedelmét látja a pánszláv agitátorok munkájában s végre meg kell nekik mondani határozottan, hogy nem fog engedélyt adni a konvent arra, hogy tót gimnázium czégre alatt a magyar haza földjén ellenségeket neveljenek. Neki keserű tapasztalatai vannak ez iránt. Ott van a híres rőcsei tót-gimnázium esete. Azok az urak, a kiknek nincs közvetlen küzdelmük a pánszlávizmussal, azok nem pengetnének olyan szelid, békülékeny hangot, ha ismernék a viszonyokat.

Beniczky Kálmán még tovább menne. Nincs semmi szükség arra, hogy kimélettel járjanak el az igazgatókkal szemben. Tót tannyelvű középiskolát nem engedélyezne egyáltalán s megmondaná azt is kereken, hogy miért. Mert nem akarja megengedni, hogy újabb fészket építsenek maguknak a pánszlávok a magyar állameszme ellen való izgatásra.

Prónay Dezső báró elnök fölolvassa a zsinati törvények több szakaszát, melyben ki van mondva, hogy új középiskolák szervezetét, tantervét ugyanis az egyet. konvent bírálja fölül. De azt hiszi, hogy elejét lehetne venni a további vitának, ha ragaszkodnának az eddigi szokáshoz hogy t. i. az indítványnak egész indokolását ne vegyék jegyzőkönyvbe; eddig ez nem is volt szokásban s azt hiszi, hogy tekintettel a felhozottakra Fabiny Teofil előbbi indítványát nem tartja fönn.

Fabiny Teofil kijelenti, hogy nem ragaszkodik ahhoz, hogy az egész jelentés jegyzőkönyvbe vétessék.

Láng Lajos ez esetben megváltozottának látja a helyzetet s maga is visszavonja indítványát.

Szontágh Pálnak, ki Láng indítványát magáévá teszi, Marhauszer Imrének, ki nem tartja megakadályozandónak, hogy más nyelven is neveltethessenek a hazának hű fiak, Haviar Dánielnek, ki más téren és nem az egyház terén óhajtaná a hazafiság ily érvényesülését felszólalásaik után a közgyűlés a turóczi-szentmártoni tót tan nyelvű gimnázium felállítására az engedélyt meg nem adja.

Ezzel az első napi közgyűlés bevezetett.

VEGYESEK.

— Lapunk érdekében tisztelettel kérem az előfizetéssel hátrálékban levő urakat: sziveskedjenek tartozásaikat mielőbb törleszteni, mert az évnek közeledő vége minket is komolyan figyelmet kötelezettségeink kiegyenlítésére.

Szerkesztő.

— Felhívás! Több oldalról vett felszólítás következtében elhatároztam az egyházközségekben, egyházmegyékben, egyházkerületekben s ha majd az egyetem is megindítja ez irányu működését, — itt is, amennyiben egyházi hatóságaink megengedik, a lap terjedelméhez mért arányban, esetleg külön kiadásban is a szabályrendeleteket megvitatás s lehető egyöntetűség elérése céljából közzé tenni. Kérem ez illetékes tényezőket, kegyeskedjenek a szabályrendeletek beküldésével ez elhatározásom kivételében támogatni.

Trsityénszky.

— Egyházmegyei lelkészi értekezlet. A somogyi egyházmegye lelkészi értekezlete f. é. szept. 9-én megalkult a következő tisztikarral: elnök: Németh Pál esperes, vései lelk., — jegyző: Balogh István porrog-szt.-királyi lelkész, — pénztáros: Mesterházy Sándor nemes-pátróli lelkész.

— Templomszentelés. Az alsó-kubini ev. egyház tűzvész által elpusztított templomát fölépítettván f. november hó 25-én d. e. 10 órakor kezdődő istentisztelettel fogja fölszenteltetni. A kegyelem Ura, ki ennyire megsegítette hiveit, vegye és tartsa oltalmában a neki szentelt hajlékot, hiveinek épülésére.

— Protestans irodalmi társaság. Nov. 10-én d. u. 5 órakor tartotta ezen édes remények közt alakult nagy jövőre hivatott társaság közgyűlését a pesti ev. egyház dísztermében Szász Károly elnöklété alatt. Mi kik büszkeséggel tekintünk a jelenkor ezen szülöttjére elszomorult szemmel láttuk a résztvevők csekély számát s fájdalommal értesültünk e kedves intézményünk anyagi helyzetéről, melyet ügybuzgó s hű titkára Kenessey Béla tárt föl. 1893-ban bevétel: 10.932 frt 73 kr., kiadás: 10.433 frt 79 kr., maradvány: 498 frt 94 kr. Hátrálék követelés: 6593 frt, miből tényleg csak 2844 frt folyt be. Folyó évben a tagsági díjak nagyon lassan folynak be. Vagyon: értékpapirokban 18.200 frt, kötelezvényekben 32.800 frt. Biz ez az elnök által felmutatott nagy feladatokra kevés. Mily biztató a szellemi munka s tőke gyarapodása, oly sajnos az anyagiakban jelentkező elmaradás. — Hegedüs Sándor ajánlata a „Koszoru“ költségeinek fedezésére s a társaság irodalmi s társulati tevékenysége biztató jelei a jövő felvirágzásnak. Adja Isten.

— Theologiai tanári vizsgálatot tett Budapesten november 10-én d. u. 3 órától kezdve Jausz Vilmos a soproni theol. intézet kiváló ifjú tanára az egyháztörténelemből és melléktudományaiból. Az előkelő vizsgálóbizottság, valódi élvezettel hallgatta a derek tudós fejtegetéseit. Örömmel üdvözölte őt tanárai díszes koszorujában. — Mi e helyen is őszintén üdvözöljük s gratulálunk az intézetnek is, mely őt magáénak mondhatja.

— Irodalmi üzérkedés. Szép sőt nálunk nagymértékben szükséges is a szerkesztői élelmesség; de az már mégis túl megy a határon, mit Dolinay Gyula művel. Hát még az hagyján, hogy kiadványainak terjesztésére igénybe veszi az iskolák tanárait, igazgatóit; azonban újabb időben az ifjuságnak hitelbe kínálja lapját s történelmi arcképcsarnokát; nem kér előfizetést, hanem küld „megrendelő-jegyeket“, melyeket utólagos fizetés kötelezettségével a tanulóknak alá kellene írnia. — Ugyan mely tanár vállalkoznék az adóságesinálásra szoktatni növendékeit? Már csakugyan korán kezdjük a váltóüzletet?!

— Szerkesztői üzenetek. Többeknek: Ujabban több bérmentetlen levéllel szerencsétlennünk. Ha nem szaporítják, kérjük az illetőket a kincstárnak javára ne apasszák szerény jövedelmünket. — B. J. P. szk. A lelkészi értekezletek alapszabályai egy §-ból állanak: dolgozni. — Mintám nincsen, nem szolgálhatok.

PÁLYÁZATOK.

Pilisre segédlelkész kerestetik, a ki a tót nyelvben is jártas s tót nyelvű, egyházi szolgálatot végezni képes.

Fizetése: teljes ellátás és évi 200 frt.

Kötelessége azonban szükség esetén a püspöki irodavezetőt is kisegíteni s illetve helyettesíteni.

Pilis 1894. október 24-én.

Sárkány Sámuel,
pilisi ev. lelkész,
bányakerületi püspök.

Segédlelkészt keresek német ajkú egyházközségbe. Pályázók alulírotthoz forduljanak.

Zurány (Mosonyimegye) 1894. október 22-én.

Bodiczky Kálmán,
mosonyi esperes.